

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Димитър Николов Николов
Институт по аграрна икономика,
Член на научно жури съгласно Заповед № 8/23.02.2015 г.
на Директора на Института по аграрна икономика
за дисертационен труд на тема „Влияние на ОСП на ЕС върху
развитието на виненото лозарство в България”, разработена
от Десислава Георгиева Тотева –
докторант в Институт по аграрна икономика

1. Актуалност на разработката и полза за практиката

Актуалността на темата може да се разгледа в няколко направления. На първо място виненото лозарство е традиционен сектор на земеделието, който има структуроопределящ характер и притежава важен потенциал свързан с производството и износа на вино. Присъединяването на страната към Европейския съюз и съчетаването на националната и европейска политика се превръща в основен фактор за развитието на сектора. От практическа гледна точка подобно изследване има значителен принос за определяне на подходящи стратегически мерки и направления, които да залегнат в основата на национална политика и стратегия за развитието на сектора.

2. Аналитична характеристика на дисертационния труд

Предложеният дисертационен труд съдържа: увод, четири глави, заключение, литература и приложения с общ обем от 180 страници без приложенията. Той съдържа 172 стандартни страници основен текст, 8 страници литературни източници и три приложения (32 стр.). Списъкът на литературните източници включва 50 публикации на български език, 62 публикации на английски език и 14 публикации - доклади, регламенти и наредби. В труда се съдържат 26 таблици и 40 фигури (преобладаващи са графиките). Представените в тях данни и показатели по подходящ начин подкрепят направените изводи.

Първите две глави имат теоретико-методически характер, а трета и четвърта глава разкриват влиянието на ОСП върху развитието на виненото лозарство и перспективите за неговото развитие.

Изследователската теза, трите основни хипотези, целта и задачите са добре обосновани и дават възможност да се организира и проведе задълбочено научно

изследване. Добре формулирани са обекта и предмета на изследване. Коректно са отразени основните ограничения на изследването, както и периода на изследване.

В първа глава са поставени методическите основи на изследването. По подходящ начин са представени теоретичните постановки за същността, целите, инструментите и типовете аграрни политики и конкретната специфика в лозарството. Направените изводи в първа точка на тази глава показва умението на докторантката да обобщава и синтезира аналитично информацията. По този начин тя в теоретичен план определя различните ефекти от прилаганите политики в изследвания сектор. В точка втора на първа глава се прави обстоен исторически преглед на Общата селскостопанска политика, както и нейното влияние върху различните заинтересовани страни – фермери и преработвателната хранителна промишленост.

В следващите два точки на първата глава подробно се разглеждат основните нормативни документи оказващи влияние върху развитието на лозарството в национален и общо европейски контекст. Авторката коментира и оценява само тези нормативни изисквания, които са свързани с целите на изследването. По подходящ начин е показано отношението на докторантката към съответните нормативни документи, което показва найната задълбоченост и коректност. В последната пета точка на първа глава с помощта на метода на сравнителния анализ се прави сравнение между българския и европейския лозарски сектор от гледна точка на провежданата политика в него. Направените на тази основа констатации показват добрата подготовка на докторантката по изследваните проблеми.

Във втора глава се разглеждат методическите инструменти, които са използвани в изследването на влиянието на ОСП върху развитието на виненото лозарство в България. В тази глава е направен преглед на съществуващия опит в научните изследвания в тази насока. Те са групирани в две основни направления. Първото направление изследва отделни аспекти от развитието на лозаро-винарския сектор, а второто направление включва комплексни изследвания относно влиянието на ОСП върху земеделските стопанства и земеделието като отрасъл. Стъпвайки на тази основа се обосновава нуждата от провеждането на изследването, както и неговата специфика. Последователно са представени методите, които се прилагат в изследването. Представено е подробно метода на анкетното проучване. За нуждите на изследването са разработени две анкетни карти. Първата карта е разработена само за лозарски стопанства, а втората е за винарски предприятия, които притежават и лозя. С

приложението на този подход се създава възможност за изследване на проблемите свързани с развитието на виненото лозарство за периода на изследване.

В методическия инструментариум е включена и матрицата за анализ на политики с цел измерване влиянието на ОСП върху конкурентноспособността на лозаро-винарския сектор. В края на главата логично следва представеният в четвърта точка подход на изследването (фигура №1, стр. 80).

В трета глава се прави анализ на влиянието на ОСП в периода преди и след присъединяването на страната към ЕС на секторно ниво и на ниво Югоизточен район. В първа и втора точка на тази глава се прави анализ на влиянието на инвестиционните мерки от програма САПАРД и Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) върху развитието на виненото лозарство и винарските предприятия. Този анализ потвърждава частично втората работна хипотеза на дисертацията. В трета точка на същата глава въз основа на ситуационния анализ докторантката разкрива състоянието и тенденциите в сектора лозарство на национално ниво и ниво Югоизточен район. Направен е диагностичен анализ и на търговията с винено грозде и вино. На базата на богат информационен и илюстративен материал се потвърждава първата работна хипотеза на дисертационния труд, докато третата работна хипотеза не се доказва. В следващата четвърта точка на трета глава са оценени проблемите свързани с развитието на лозарските стопанства на базата на извършеното анкетно проучаване. То включва 30 анкети със земеделски лозарски стопанства и 20 лозаро-винарски предприятия от Югоизточен район.

Добро впечатление правят аналитичните способности на докторантката особено в трета и четвърта точка на трета глава, където тя успява по подходящ начин да оформи резултатите от анализа, както и да посочи конкретни решения за преодоляване на натрупаните проблеми в сектора.

Четвъртата глава на дисертационния труд съдържа анализ на тенденциите в развитието на световното лозарство, което е използвано за оценка на мерките залегнали в новата ПРСР за периода 2014-2020г. На тази база с метода на прогностичния анализ е направен сполучлив опит да се очертае перспективата за развитие на виненото лозарство в страната, както и се дават препоръки за неговото стратегическо развитие.

В заключението на дисертационния труд се обобщава по подходящ начин доколко работните хипотези са потвърдени в резултат от изследването. В практико-приложен аспект са формулирани стратегически мерки за оптимизиране на ситуацията в лозаро-винарския сектор.

3. Приноси

Приложената справка за приносите в дисертационния труд коректно отразяват резултатите на докторантката. Приносните моменти на дисертационния труд могат да се групират в две групи:

- **Теоретични приноси**

- Извършено е комплексно изследване на влиянието на ОСП върху развитието на един сектор от земеделието в страната – виненото лозарство на национално и ниво район на планиране (Югозападен район).
- Методическата част на дисертацията показва способността на докторанта самостоятелно да подбира и комбинира за целите на изследването различни методи.
- Базирайки се на богат набор от литературни източници и откритиите на техния фон собствени виждания, авторът е разработил своя собствена позиция, на която се основава и конкретната методологическа рамка за изследване.
- Освен на ОСП е извършена оценка и на националната политика за развитието на лозаро-винарския сектор, както и са идентифицирани основните фактори за неефективното прилагане на тази политики.

- **Приложни приноси**

- В практико-приложен аспект, чрез метода на акетното проучване са разкрити проблемите свързани с прилагането на националната политика в сектора, които могат да се използват при нейното формулиране за следващия програмен период 2015-2020г.
- На основата на извършения комплексен анализ на влиянието на ОСП и националната политика за развитието на лозаро-винарския сектор са формулирани стратегически мерки за преодоляване на негативната ситуация в сектора лозаро-винарство.

4. Критични бележки

- Съществува разминаване между предмета на изследване и формулираните цели и задачи, които включват лозаро-винарския сектор.

- В методически план се използва модела РАМ, който е насочен към изследване на конкурентноспособността на лозаро-винарския сектор, което не се съдържа в целите и задачите на дисертацията.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд отговарят на съдържанието на дисертационния труд. Единствено в глава втора на автореферата има пропуск, като са отбелязани три глави, докато в дисертацията главите са четири.

6. Оценка на публикациите

Приложените научни публикации съдържат основни части от проблематиката на дисертацията и са свързани с развитието на лозарството и влиянието на ОСП върху виненото лозарство. Дисертантът е представил три публикации свързани с дисертационния труд, от които една е в съавторство, а другите две са самостоятелни научна публикация свързана с дисертацията. Самостоятелните публикации са в сп. „Икономика и управление на селското стопанство“ (2010) и раздел от колективна монография Славова и др. (2011) „Конкурентни възможности на аграрния сектор“.

7. Кратки биографични данни за докторантката

Десислава Георгиева Тотева е асистент в Института по аграрна икономика от 2007г. Тя е завършила магистърска програма по «Икономика и управление на търговията» през 1999 г. в Университета за национално и световно стопанство, гр. София. След завършване на висшето си образование последователно е работила през периода 2000-2007г в Изпълнителна агенция „ФАР – Земеделие“ и в Изпълнителна агенция по лозата и виното към Министерство на земеделието и храните. Докторантката е завършила английската езикова гимназия в гр. Плевен през 1994г. Прави впечатление нейната добра езикова подготовка по немски език, като допълнително ползва отлично македонски и албански език.

8. Заключение

В заключение ще отбележа, че разработките, изводите и препоръките, които се съдържат в дисертационния труд са лично дело на докторантката и отразяват конкретните резултати от нейната работа. Приложеният комплексен подход на научния анализ, както и съдържанието на разработените научно-приложни проблеми в третата и четвъртата част на дисертацията са доказателство, че докторантката може да провежда самостоятелно научно изследване и да интерпретира логично резултатите от него.

Всичко това ми дава основа да предложа на Научното жури да гласува положително за присъждане на Десислава Георгиева Тотева образователната и научна степен „доктор” на тема „Влияние на ОСП на ЕС върху развитието на виненото лозарство в България” по докторантска програма „Икономика и управление (по отрасли)“.

02.05.2015 г.

Рецензент: _____

(проф.д-р. Д. Николов)